

vzhůru přisl. 1. *směrem do výše, nahoru* (× dolů 1); kouř stoupá v.; obrátit talíř dnem v.; držet hlavu v. *zpřima*; ruce v.! (výzva k vzdání se); cesta jde v. *dovrchu* 2. být v. *bdít* 1; expr. *být vzrušen*: celá ves byla v. 3. v. *platin* část *vyzývá* (k činnosti); v. do práce, na nepřítele, do boje! ♦ *držet něco v. nohama obráceně*; hlavu v.! *měj(te) odvalu, vzhop(te) se*; nosit hlavu v. *být pyšný*; všechno je, obrátí všechno v. *nohama naruby*

vzcházet v. *vzejít*

vzhopit se dok. *dotat si odvaly, zmužit se*: nepodléhej depresi, v-p se!; v. se k činu, k odporu

vzít dok. (1. j. vezmu, rozk. vezmí, vezměte, čím vzal, trp. vzat, podst. vzeti) k **brát** 1. *uchopit* (popř. přemístit), *chopit se* (rukama, píen. *myslí ap.*): v. kladivo do ruky; v. někoho za ruku, kolem krku; v. dítě na klín; co si mám v. na sebe? *obléci*; za celý den nevzal (nic) do úst *nie nejedl*; vezměte si, přen. (*pobídka k jídlu*) *jezte*; v. si *prášek užít*; — v. na sebe povinnost, úkol; v. něco v úvahu, na vědomí; v. si něco na starost 2. *odejmut* (*násilím*) = *držení*, = *vlastnictví*: v. dítěti hračku *odebrat*, *sebrat* (× dát); zlodějka vzala, na co přišla *ukradla*; povodeň vzala lávku *srhla*; válka ji vzala syna 3. *přijmout do vlastnictví, získat* 1, *nabýt* 1; v. zboží na dluh *koupit*; v. si z někoho, něčeho poučení, příklad; kde v. odvalu 4. *přijmout* 5, 6, *zahrnout do kolektivu, do svého vlivu ap.*; vzali ho mimo sebe, s sebou; v. někoho na byt, do práce; vzali ho na vojnu; v. si někoho za svědka; v. někoho pod ochranu, na milost 5, *pojmut* 3, *pochořit*: v. někoho, něco doopravdy, vážně; přijde na to, jak se to vezme 6, v. si *uzavřít sňatek*: vzal si ji za ženu *oženil se s ní*; vzala si hodného muže *vdala se za něho*; za měsíc se vezmou *budou mít svatbu* 7, *hovor předstihnout* 1: vzal ho (v běhu) o celé kolo 8, *hovor v. to jít* 1, 2, *jet* 1, 2: vzal to nejkratší cestou ♦ (mám platit, ale) kde na to v. *jak si opatřit peníze*; když se to tak vezme, celkem vzato *hovor uváží-li se to (všechno)*: mohl ho v. *čert expr. velice se zlobil*; na to můžeš v. *jed je to jisté, nepochybné*; (ani) pes by od něho kůrku nevzal *expr. je v opovržení*; vem to neš! *budsi*; všechno vzal *čert expr. je ztraceno*; vzal jste mi to z úst *říkáte, co jsem chtěl říci sám*; vzal to zkrátka *expr. udělal to rychle, náhle (ještě mlad) zemřel*; v. něco na lehkou váhu *podcenit to*; v. něco za bernou minci *věřit tomu*; v. něco za správný (špatný) konec *zvolit (ne)vhodný postup*; v. někoho za slovo *využít, zneužít něčích výroků*; vyžádat si *splnění slibu*; v. někoho zkrátka *expr. ošidit ho*; v. někomu míru *změřit ho*; v. někomu slovo *odejmut, nedovolit mu dál mluvit*; v. nohy na ramena, v. do zajecích *expr. utéci*; v. rozum do hrsti *pozorně něco zvážít*; v. si něco do hlavy *usmyslit si*; v. si něco k srdci *dbát toho*; v. si někoho na mušku *soustředit na něho pozornost, útoky ap.*; v. si život *spáchat sebevraždu*; v. slovo, slib zpět *odvolat, zrušit*; (umí) v. za práci *hovor dobře, rychle pracovat*; v. za své (i zasvě) *zaniknout, skončit*; v. se dok. *hovor* 1. *zastat se*: v. se o někoho, za tu věc 2. *objevit se (někde)*: kde ses tu vzal?; kde se vzaly ty řeči? ♦ kde se vzal, tu se vzal *náhle se objevil*

vzkaz, -u m *zpráva po někom poslaná*: v. od učitele rodičům; poslat žáka se v-em; nechat někomu v.

vzkázat dok. *poslat vzkaz*: v-l mi, že přijde; v. po někom pozdrav; **vzkazovat** ned.: v-uje tě pozdravovat

vzkličít dok. *ke kličít, vyklíčít*: semínko v-lo; přen. kniž. v-ly v ní pochybnosti *vznikly*

vzkřiknout dok. (čin. -k/nu/l, -kla) kniž. *vykřiknout*: v. radostí

vzkřísit dok. *ke křísit*: v. omdlelou; přen. v. vzpomínky, tradice *obnovit*; v. své síly *osvěžit*; v. se dok. *nabýt vědomí*; v. se z mdloby

vzkříšení, -í s 1. *náb. v. (z mrtvých) článek křesť. víry, že všichni lidé vstanou z mrtvých* 2. *čirk. katol. velikonoční slavnost večer na Bílou sobotu; jít na v.*

vzkvétat ned. kniž. *rozkvétat, kvést* 2: město v-á: obchod v-á *prosperuje*

vzkypět dok. *ke kypět* 1, 2: mléko v-lo *vykypělo*; přen. kniž. *žluč v něm v-la*; — kniž. v. *hněvem rozzlobit se*

vzlet, -u m 1. **vzlétnutí**: letadlo havarovalo při v-u *startu* 2. kniž. *tvůrčí nadšení, postoj k životu a práci; obrazovnost, fantazie* 1: mít nadání i v.; -ový příd. k 1: v-á rychlost letadla *startovací vzletět, vzlétnout*, *hovor -lit-* (čin. -t/nu/l, -tla) 1. *dostat se letem vzhůru*, *vylézt* 5: v-lo hejno racků 2. *expr. vznést se*: balonky v-ily nad hlavy dětí; **vzlétat** ned.

vzletný příd. *plný vzletu* 2, *květnatý* 2: v. sloh *poetický*; v-á řeč; -ě přisl.: -ost, -í z

vzlin | at ned. (o tekutině ap.) *stoupat vzhůru, prosakovat nahoru*; spodní voda v-á k povrchu půdy; -av | ý příd.: v-á voda; -ost, -í z

vzlyk, -u m (6 mn. -cích) *vzlyknutí*: vyrazet bolestně v-y **vzlyk** | at ned. *přerývané nařikat, plakat*: dítě bolestně v-á; -nout dok. (čin. -kl)

vzlykot, -u m *vzlykáni*: dětský v.

vzmocí se, zmocet se dok. (rozk. *vzmoc*, trp. -možen) 1. *najít sílu, odhodlat se*: v. se na odpor, k protestu 2. *hovor. zbohatnout*: finančně se v-hl; *srov i zmocí se*; **vzmáhat se** ned. 1. *hovor. k 2*: po krizi se podnikatelé zase v-li 2. *vzrůstat, zvětšovat se, mohutnět*: požár se v-á **rozmáhat se**: politické hnutí se v-á *roste*

vzmužit se v. *zmužit se*

vznášedlo, -a s *dopr. prostředek pohybující se nízko nad zemí n. nad vodou po vzduchovém polštáři*

vzněcovat se v. **vznítit se**

vznést dok. kniž. 1. *položit* 5 (*otázku ap.*): v. dotaz, prosbu (k někomu, na někoho) 2. *předložit* 3 (*k posouzení*): v. připomínky (k rozpočtu), námítky (proti delegátovi, proti obvinění) *podat*; v. se dok. (*pozvolným*) *polyhem se dostat zdola nahoru*: *vrtulník se vznesl do výše*; **vznášet** ned. (3. mn. -ej/i); v. se ned. 1. *k vznést se*: kouř se v-i k obloze 2. *polyhovat se ve výši n. na povrchu něčeho*: v. se ve vzduchu: — některá tělesa se v kapalině v-ji *plavou*

vznešen | ý příd. 1. (podle dř. hodnocení) *společensky vysoce postavený*: v. rod; *pohybovat se ve v-ch kružích* 2. *projevující, vyj. nadřazenost*: v. postoj *důstojný*; v. klid *velebný*; -ě přisl.: -ost, -í z

vznět, -u m 1. *odh. vznícení*: v. motoru 2. kniž. *citové zaničení*: milostně v-y; -ový příd.: v. motor

vznětliv | ý příd. 1. *kt. se snadno vznítí, zápalný*: snadno v-á látka 2. *horkokrevný, popudlivý, prchlivý, výbušný* 2: v. mladík; v-á povaha; -ě přisl.: -ost, -í z

vznik, -u m *začátek existence, počátek, zrod* (× *zánik* 1); v. život, nákazy, války, státu; v. nároku (na dávky) ♦ *dát něčemu v. kniž. vytvořit něco*

vznik | nout dok. (čin. -kl) *začít existovat* (× *zaniknout* 1): město v-klo v 15. století; z jiskry v-kl oheň; -at ned.: nárok na důchod v-á, když ...; v-á dojem, že ...

vznítit se dok. (rozk. -nít, -nět, trp. -cen) (*náhle*) *začít hořet* (*plamenem*). *vzplanout* 1: sláma se v-la; **vzněcovat se** ned.

vzносn | ý příd. kniž. 1. *vzprímený, přímý* 2: v-é držení těla; v-á postava 2. *mající (ušlechtilý) tvar směrem do výše*: v-á kopule chrámu; -ě přisl.: -ost, -í z

vzor, -u m 1. *kým (n. čím) se má n. může někdo řídit, příklad* 1: být v-em svědomitého pracovníka: sloužit za v.; vzít si z něho, z něčeho v.; napodobit cizí v. 2. *typ* 1 (*s kladnými vlastnostmi*): v. ženy, dokonalosti; *jaz. slovo představující skupinu slov, kt. se stejně ohýbají* 3. *předloha* (k *mechanickému napodobení i pro uměl. činnost*): kreslit podle v-u; v. k vyvyšování *vzorek*; literární v. 4. *tvar, forma něj. výrobku: nové v-y obuvi modely* 5. *ozdobný vzorec na tkaninách ap.*, *vzorek* 2: tkaný, tištěný, pletený v.; -ový příd.: v-é stanovy; v. odlietek; **po vzoru** předl. s 2. p. publ. *podle* 3: chovat se po v-u starších